

« Sed aliud longe efficacissimum, quod ex eodem Bellarmini libro, et capite supra retulimus, hoc loco ad institutum nostrum optimo jure in hunc modum adaptabimus. Si verum est, Papam habere potestatem indirecte disponendi de rebus temporalibus omnium Christianorum, aut eam habere jure divino, aut jure humano; si jure divino, deberet id constare ex Scripturis, aut certe ex Apostolorum traditione: ex Scripturis nihil habemus, nisi datas Pontifici claves regni cœlorum: de clavibus regni terrarum nulla mentio fit: traditionem Apostolorum nullam adversarii proferunt. »

Respondeo: Habet Summus Pontifex jure divino potestatem disponendi de rebus temporalibus Christianorum in ordine ad finem spirituales. Id vero constat ex Scripturis; nam in clavibus regni cœlorum Apostolo Petro, pro se, et successoribus traditis, Matth. XVI. non intelliguntur quidem claves regni terrarum, de quibus nulla mentio facta est in Evangelio, quia non erat necessarium, ut Summus Princeps Ecclesiæ simul esset monarcha temporalis hujus mundi: sed intelligitur potestas disponendi de temporalibus, quatenus ea jurant ad aperiendum fidelibus regnum cœlorum, vel impediunt atque obstant, ne fidelibus aperiatur regnum cœlorum.

3. « At, objicit Barlaeus, Quod si dixerint neque expresso Dei verbo, neque traditione Apostolorum ad hujus potestatis confirmationem opus esse; cum indirecte tantum, et ex quadam sequela Pontifici competat, tamquam inseparabilis quadam accessio, et appendix potestatis illius spiritualis, qua superemphaticum Pastor in omnes Christiani gregis oves præditus est. Nos rursus ab eis petemus aliquod ejus accessionis, et conjunctionis testimonium ex Scripturis, vel traditione Apostolorum. »

Respondeo: Jam dixi, potestatem, de qua loquimur, haberi expresse in Scripturis, sed generatim, non in particulari; in illo videlicet cap. XVI. Matth. *Tibi dabo claves Regni cœlorum*, et Joan. XXI. *Pasce oves meas* (1): atque ex isdem istis testimoniis divinis colligi particularem illam accessionem, et conjunctionem potestatis disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia, ut non semel explicatum est. Neque verum est quod Barlaeus subjungit, hanc tantam potestatem tum a

Christo, tum ab Apostolis eorum successoribus alto silentio in Ecclesia tot sæculis fuisse prætermittam. Nam a Christo satis aperte significata est in locis citatis: et ab Apostolo etiam indicata, I Corinth. VI. cum ait: *Nescitis, quia et Angelos judicabimus? quanto magis secularia* (2)? et a successoribus Apostolorum Petri, et Pauli, Romanis videlicet Pontificibus, re ipsa demonstrata est in depositione regum, et imperatorum, jam inde ab anno Domini septingentesimo nam ante illud tempus, vel defuit necessitas, vel opportunitas.

4. « Objicit rursus Barlaeus: Si utraque potestas ab altera: spiritualis scilicet a temporalis, et e contra, separari possit, locus erit sententiæ, qua quod directe fieri non permittitur, id nec indirecte fieri statuit: ita enim prudentes definierunt, quoties aliquid directe fieri prohibetur, id nec indirecte quidem, sive per consequentiam fieri posse; nisi id quod prohibitum est, sequatur necessario ad aliud jure permissum, ita ut permissum sine prohibito non possit procedere, et nisi (ut cum Jureconsulo dicam l. 5. §. generaliter, de donatione inter vir. et uxor.) utriusque causa ita commixta sit, ut separari non possit. Unde eum, qui solus rem alienare non potest, ne credere quidem posse liti super ea motæ concluditur, juxta Panorm. in cap. dudum. 54. de elect. et cap. cum pridem, de pact. quod nimirum oblique, et indirecte hoc modo rem alienaret. Si igitur Papa, quatenus Papa nullam temporalem jurisdictionem directe habet in Christianos, quod illi concedunt, superiore juris sententiæ effici videtur, eum ne indirecte quidem habere posse. Quapropter ut suam hominibus sententiam persuadeant, debent ex Scripturis, aut Apostolorum traditionibus testimonium proferre, vel saltem docere, temporalem potestatem de qua loquuntur ita conjunctam esse cum spirituali, ut ab ea divelli, et separari, ut, inquam, spiritualis sine ea consistere nullo modo possit: quod quoniam præstare nequiverunt, nihil nisi opiniones incertas sunt sequuti, et rationes que non satis videntur concludere quod assumunt. »

Respondeo: De conjunctione et separatione Ecclesiasticæ potestatis, et politicæ, duplex potest esse quæstio; una: An possit Ecclesiastica potestas esse sine politica, ita

ut nullus in Ecclesia sit princeps politicus; et contra: An possit potestas politica inveniri in aliqua gente, ubi nullus sit Praelatus ecclesiasticus; et hoc modo concedimus posse inveniri has potestates omnino separatas: primis enim temporibus Ecclesiæ fuit in terris Ecclesia sine ullo principe temporali Christiano, et fuerunt eodem tempore, et sunt etiam nunc aliqua regna infidelium, ubi nulli sunt Praelati Ecclesiastici. Altera quæstio esse potest: An possit dari summa potestas Ecclesiastica, sive spiritualis, quæ non habeat aliquo modo annexam potestatem disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia: et hoc modo negamus posse dari potestatem summam ecclesiasticam, sive spirituales, quæ non habeat annexam potestatem temporalem aliquo modo, id est, in ordine ad spiritualia. Nam etiam illo tempore, quo nulli erant in Ecclesia Principes temporales, potuit Princeps Ecclesiasticus jubere fidelibus, ut de bonis temporalibus alerent ministrorum Sacramentorum: item, ut fideles dirimerent inter se lites civiles, et non adirent pro his rebus tribunalia infidelium: quorum utrumque docet Apostolus in priore ad Corinth. cap. VI. et IX. Potuit quoque Ecclesia non tolerare super se Principem infidelem, si is avertere conaretur fideles a cultu veri Dei, ut S. Thomas docet in 2. 2. q. 10. art. 10. Denique illo tempore deerat usus potestatis hujus in principes, quia nulli erant: sed potestas ipsa non deerat: aliud enim est potestas, aliud usus potestatis. Itaque fundamentum Barlaei de separatione harum potestatum omnino corruit, et eo ruente ruit totum ædificium argumentorum ipsius. Nam quod adducit ex jure civili, et canonico non facit ad rem, quia non admittimus separari posse omnino potestatem spirituales a temporali; et contrarium pro competo habemus; idque ex testimonio Scripturæ, et praxi Ecclesiæ. Barlaeus autem assumit tamquam certa, et concessa, nos destituti testimonio Scripturæ, et potestates illas nullo modo esse conjunctas: quæ nemo nostrum concedit; imo etiam falsa esse contendimus. Accedit præterea, quod quando in Ecclesia sunt principes temporales, ut post primos ducentos, vel trecentos annos semper fuerunt: tunc potestas ecclesiastica, et politica conjunctæ sunt adhuc stictiore vinculo; quoniam princeps politicus subjectus est principi spirituali; ut filius patri, et membrum capiti. Si quidem

respublica politica, et spiritualis unam Ecclesiam faciunt, non duas: et illius unius Ecclesiæ caput est Vicarius Christi, Petrique successor. Quare si quid valerent argumenta Barlaei pro principibus qui fidem Christi nunquam susceperunt, quod tamen non admittimus; certe pro principibus Christianis, aut qui Christiani aliquando fuerunt, nihil prorsus valet. Sed de hac re plura suo loco dicenda sunt.

CAPUT VI.

Cur primis septingentis annis Summi Pontifices non deposuerunt reges hæreticos, vel apostatas.

In 6. cap. Barlaeus producit tamquam argumentum insolubile, quod neque usus, neque exemplum, neque mentio ulla talis Pontificiæ potestatis annis circiter mille in Ecclesia fuerit: cum multi interea principes Christiani impie, crudeliter, perverse, et magno Ecclesiæ detrimento regnis, atque imperiis abuterentur. Deinde adfert solutionem ad hoc suum argumentum, quam ante annos viginti ad argumentum simile dedit Franciscus Romulus in Responione ad Apologiam, quæ falso Catholica inscribuntur: et eam solutionem in toto capite, et sequentibus usque ad duodecim proluxe admodum, et magnis clamoribus odiosissime refellere nititur, ut in his sex capitulis non jureconsultum, aut theologum disputatorem; sed tragicum declamatozem agere voluerit. Quare adscribam hoc loco responionem integram Francisci Romuli, ut eam Barlaeus refert, deinde respondebo ad singulas partes Barlaeianæ confutationis. Sic igitur loquitur Franciscus Romulus in Apologia cap. 8:

« Jam vero quod quarto loco adversarius objicit de majorum nostrorum consuetudine, qui Principes multos hæreticos passi sunt, ut Constantium, et Valentem, Arianos; Anastasium Euthychianum; Heraclium Monothelitam; et si qui sunt alii, ad rem nihil facit; neque enim Ecclesia temere, et inconsiderate potestate sua debet abuti. Porro non raro accidit, ut tanta sit quorundam regum cum improbitate, ac severia junctia potentia, ut Ecclesiastica censura, neque ad eos coercendos quicquam prosit, et Catho-

(1) Matth. XVI. 19; Joan. XXI. 19. — (2) I Corinth. VI. 5.

licis populis, in quos principes irritati magis seviunt, plurimum obsit. Quid enim, quæso, profuisset quondam Ecclesiæ, si tentasset, vel Ostrogothos reges in Italia, vel in Hispania Visigothos, aut Vandalos in Africa excommunicare, ac de solio deturbare, quamvis id facere optimo jure potuisset? Quod idem de Constantio, Valente, et aliis supra nominatis intelligi debet. Siquidem ea tunc erant tempora, ut potius ad martyrium subeundum Episcopi, quam ad Principes coercedos parati esse deberent. At ubi vidit Ecclesia suæ potestati locum aliquem aperiri, vel cum ipsorum Principum spirituali utilitate, vel certe sine detrimento, et pernicie populorum: non sibi defuit, ut exempla paulo ante allata demonstrant. Sic enim Ecclesia Leonem Isauricum imperii parte, et Henricum quantum toto Imperio, et Childericum regno Franciæ spoliandos esse j. dicavit, ut re ipsa deinceps, et Leo parte Imperii, et Henricus Imperio toto, et Childericus regno carerent. Itaque veteres illos Imperatores Constantium, Valentem, et cæteros non ideo toleravit Ecclesia (ut adversarius somniiat) quod legitime in Imperium successissent; alioqui enim Leonem etiam, et Henricum, et Childericum, qui non minus legitime successerant, pertulisset; sed quod illos sine populi detrimento coercere non poterat, istos poterat.

Hæc responsio Francisci Romuli a morsibus Barclaii vindicanda est, tum quia ad rem nostram maxime facit, tum quia est hominis Catholici, et eruditi, ejus librum jam olim vidi non Romæ excusum, ut Barclaius fingit; sed in Gallis; qua urbe non memini. Ergo Barclaius partem illam reprehendendam primo loco sibi desumpsit, ubi dicitur: Ea tunc erant tempora, ut potius ad martyrium subeundum Episcopi, quam ad Principes coercedos parati esse deberent. Quæ verba Barclaius pro sua modestia dicit, falsa esse, et in meris, mirisque mendaciis fundata. Deinde addit. ea indigna sibi videri, quæ ab ullo Catholico, nedum Theologo in medium adferantur. Denique ita in partem deteriorum ea verba interpretatur, ut exclamet: « Quid enim? an nos incidimus in ea tempora, quibus Episcopi milites potius quam martyres esse debeant? aut legem Dei, atque Ecclesiam præliis, quam prædicationibus defendere? » Atque hinc accepta oc-

(1) Matth. X, 23.

casione toto illo capite adversus mores Episcoporum, et Cardinalium maximo furore bacchatur. Sed nos conviciis et maledictis præteritis, et tota ejus canina eloquentia prætermissa, breviter respondebimus. Primum falsum esse dico, quod initio capituli ipse sumit, annis circiter mille, neque usum, neque exemplum, neque mentionem ullam talis Pontificiæ potestatis in Ecclesia fuisse: siquidem Exempla Gregorii primi, secundi, et quarti, nec non Zachariæ, et Leonis III. supra allata contrarium evidenter ostendant. Deinde addo, Franciscum Romulum non divisisse responsum in partes duas, ut iste fingit; una est enim, et simplex responsio, videlicet non potuisse Ecclesiam illo tempore uti potestate sua; ideo subeundum fuisse martyrium potius, quam fidem abnegandam. Quemadmodum etiam hoc tempore ubi ethnici prævalent, ut in insulis Japonis; vel hæretici, ut in Britannia, plurimi ad martyrium animantur, et reipsa martyrium fortissimo animo suscipiunt potius, quam ad fidei abnegationem perducere se sinant. Adjungo postremo tempus martyrii proprium illud esse, cum neque fuga, neque justa defensione sed sola passione abnegatio fidei declinari potest. Neque enim Dominus in Evangelio vim vi repellere unquam prohibuit; fugam autem non modo permisit, sed etiam in certo casu, ut cum Ecclesiæ necessitas, vel major utilitas id postularet, imperavit dicens: *Cum vos persequerentur in una civitate, fugite in aliam*, Matth. x. (1); neque in gladios persecutorum irruere, sed mortem pro fidei confessione illatam tolerare æquo animo jussit. Et quidem quod attinet ad fugam tam evidens est mandatum Domini, et testimonia, atque exempla sanctorum Prophetarum, et Apostolorum, quæ copiose adducit S. Athanasius in Apologia pro fuga sua, ut nulla de hac re dubitatio Catholicis relicta sit, quod autem liceat vim vi repellere, et jure belli persecutionem sive gentiliū, sive hæreticorum propulsare, si vires adsint, docent bella Machabeorum adversus Antiochum, qui populum Dei ad idololatriam compellere satagebat, docent bella Catholicorum adversus hæreticos in Africa tempore S. Gregorii, de quibus loquitur idem S. Gregorius, lib. 1. epist. 77. ad Gennadium Exarchum, ubi eum laudat, quod magno zelo hæreticos armis persequeretur, eumque excitat, et hor-

tatur, ut viriliter pergat, docent bella Catholicorum adversus hæreticos Albigenses, et Tholosanum Comitem Raymundum patronum ipsorum, ubi divina adjuvante gratia plus centum millibus uno prælio a Simone Comite Monfortio cum exigua manu cæsi sunt, ut scribit Paulus Æmiliius lib. vi. historiæ Francorum, docent nostro tempore bella Helveticorum Catholicorum adversus Helveticos hæreticos Zwinglianos. Nam ut scribit Joannes Cocheus de Actis Lutheri anno 1531. Helvetii pro fide Catholica pugnantes, cum numero, et viribus essent inferiores, et sola justitia causæ superiores, quinque præliis hæreticos gloriose vicerunt, quo tempore autem Catholici a Constantio Ariano imperatore vexari ceperunt, ad Constantem Principem Orthodoxum, qui in Occidente impe-rabat S. Athanasius alique Episcopi Catholici confugientes litteras impetrarunt minaces ad Constantium, ut haberetur in historia tripartita, lib. iv. cap. 25. quibus litteris ad tempus repressa persecutio est; sed paulo post Constante defuncto, et Constantio in toto orbe Romano imperium obtinente, cum nemo esset, qui illi resistere auderet; tempus illud advenit, quo Episcopi ad martyrium parari non autem de imperatore excommunicando, vel deponendo cogitare deberent. Atque hæc est sententia Francisci Romuli, non ea, quam illi Barclaius affingit, quasi voluerit olim Episcopos martyres esse debuisse, nunc milites esse debere.

AD CAPUT VII.

Cur Ecclesia Constantium hæreticum, et Julianum Apostatam imperatores non deposuit.

In septimo capite refutare Barclaius ag-greditur verba illa postrema Francisci Romuli. « Itaque veteres illos imperatores Constantium, Valentem, et cæteros, non ideo toleravit Ecclesia, quod legitime in imperium successissent: alioqui enim Leonem etiam, et Henricum, et Childericum, qui non minus legitime successerant, pertulisset; sed quod illos sine populi detrimento coercere non poterat, istos poterat ». Et miratur, hoc idem scripsisse Bellarminum, lib. v. de Pontifice, cap. 7. Sed ut magis miretur, sciat hoc idem sensisse S. Thomam in 2. 2. quæst.

12. art. 2. ad primum, ubi dicit Ecclesiam tolerasse, ut fideles obedirent Juliano Apostata, quia in sui novitate, nondum habebat vires compescendi principes terrenos. Existimat igitur Barclaius, Ecclesiam facile potuisse, si voluisset, tum Constantium Ari-num, tum Julianum Apostatam de solio deturbare; sed id non fecisse, quod sciret illos legitime in imperium successisse. Argumenta ejus hæc sunt. Primum, quia totus orbis tempore Constantii Christianus erat, et ejus pars maxima Orthodoxa. « Falsissimum, inquit, esse dico, non potuisse Ecclesiam coercere illos æque facile, atque istos, ne dicam facilius, et sine detrimento populi, sive id armis tentare, sive arte aliqua, et hominis devoti opera uti voluisset. Jam enim totus orbis sub Constantio Christianus fuit (ut ex epist. Constantini magni ad Ecclesiam, ab Eusebio, et Nicephoro relata constat) et ejus pars maxima Orthodoxa: ita ut vires illis ad opprimendum imperatorem nequam defuerint, si fas, aut pius credidisset armis adversus legitimum principem decertare. »

Respondeo: Primum, verum non est, tempore Constantii totum orbem fuisse Christianum, neque hoc dicit in ea epistola Constantinus. Etsi hoc esset verum, quomodo Symmachus prefectus Urbis longa oratione (quæ exstat apud S. Ambrosium inter Epistolæ ejus vigesimam nonam, et trigessimam primam) persuadere conatus fuisset Valentiniano imperatori, ut sacra gentilibus Romanis restitueret? Cur S. Joannes Chrysostomus in orat. de sancto Babyla, et Theodoretus, in libris de curandis Græcorum affectionibus tam multa disputassent adversus gentiles sui temporis? Cur S. Augustinus, et Paulus Orosius scripsissent contra querelæ gentiliū, ille libros de Civ. Dei: iste historiam eladium, quas Romani antequam Christus advenisset acceperant? Denique Barbari, cum quibus post tempora Constantini ad Orientem, et Septentrionem Romani assidue decertabant, Parthi, Persæ, Sarmatæ, Gothi, nonne maxima ex parte gentiles erant? Deinde etiam si hoc esset verum; non tamen inde recte colligi posset, facile fuisse Ecclesiæ coercere Constantium, vel Julianum: nam imperatores illi potentissimi erant, et multas legiones armatas ducebant, adversus quas nihil poterat inermis multitudo fidelium, præsertim cum principem aliquem Christianum non haberet, qui vellet, aut

posset eam armare, et armatam ducere adversus imperatores. Hoc certe tempore in imperium Turcarum plurimi sunt Christiani, et fortasse plures numero, quam ipsi Turca sint: tamen quia neque ducem, neque arma in promptu habent, adversus Turcarum regem nihil possunt; quæ causa fuit olim, cur neque Itali jugum Gothorum, neque Africani Wandalarum, neque Galli Francorum excutere possent. At Leonem imperatorem Græcum facile fuit Summo Pontifici Gregorio excludere ab imperio Italiæ, quoniam vires ejus in Italia debilitatæ erant, et Proceres Italiæ hoc ipsum maxime expetebant, ut facultas eis a Pontifice daretur deficiendi ab imperatore impio: pari ratione Childericum regem Francorum nullo negotio potuit Zacharias Pontifex regno privare, cum id ipsum Proceres Franci cuperent, et ipse potestate rerum gerendarum ad Magistrum Palatii translata otio desidiaque langueret. Denique Henricum imperatorem non ante Gregorius Papa deponendum esse decrevit, quam gravissima ejus crimina vocibus populorum ad eum delata justitiam postularent, ut Marianus Scotus alicujus ejus temporis historici docent.

Addit Barclaius, temporibus Constantii non defuisse in Ægypto, et Lybia, alicujus locis per Asiam, et Europam Monachos permultos, in quibus non minor zelus erat quam in illo, qui Henricum tertium Francorum regem confodit, qui, si licuisset, facile Constantium de medio tollere potuissent.

Respondeo: Non pertinet ad Monachos, aut alios Ecclesiasticos viros cædes facere, ut habetur 23. q. 8. can. 1. et seq.; multo autem minus per insidias reges occidere. Neque Summi Pontifices consueverunt ista ratione principes coercere. Ipsorum mos est, primum paterne corripere, deinde per censuram Ecclesiasticam Sacramentorum communione privare; denique subditos eorum a juramento fidelitatis absolvere, eosque dignitate, atque auctoritate regia, si res ita postulat, privare. Executio ad alios pertinet. Quare Innocentius Pontifex cum in concilio Lugdunensi Friderico II imperium abrogasset, dixisse fertur: « Ego, quod meum est, feci; faciat, et prosequatur super his Deus, quod voluerit. » Id refert Matthæus Paris in Henrico III, referens acta anni Domini 1245.

Pergit deinde, et nititur, facile fuisse Ecclesiæ tollere de medio Julianum Apostatam,

et Valentem Arianum, quia exercitus eorum magna ex parte Catholici erant, et Episcopis obedientes, quod cum non fecerit, sequitur, aut Pontifices illius temporis non esse functos officio suo, aut credidisse non sibi licere principes, quamvis apostatas, aut hæreticos deponere.

Respondeo: Julianum Apostatam difficilimum fuit deponere, quoniam ipse solus imperium regebat, neque verum est totum ejus exercitum fuisse Christianum: scribit enim Rufinus, lib. II. cap. 1. totum fuisse pollutum sacrilegiis, sacrificiis videlicet idololatricis. Nam, ut scribitur in Historia tripartita, lib. VII. cap. 1. legem tulerat Julianus, ut omnes milites sacrificarent idolis, aut de militia ejicerentur. Itaque plenus erat exercitus Paganus, aut is, qui a Christo defecerant. Neque his repugnat, quod adversarius citat ex Rufino, Socrate, et Theodoro; Joviano recusante imperium sumere, quod ipse Christianus cum esset, Paganis imperare notebat, exercitum una voce clamasse, et nos Christiani sumus. Siquidem ea vox significabat, plerosque illorum corde, ac voto Christianos fuisse, non manifesta professione; alioqui Jovianus, non eis objecisset paganismum, neque dixisset, se nolle imperare Paganis. Itaque si qui erant in exercitu Juliani Christiani, occulti erant, et communicatione sacrilegorum maculati, Paganis habebantur. De Valente idem omnino dici potest: quamvis enim paucos quosdam in exercitu suo Catholicos haberet, tamen multitudo, Principis sequebatur errores. Neque alia causa est, cur Valentinianus Catholicus imperator fratrem Valentem hæreticum toleraret, nisi quia non facile erat sine periculo, et ambiguo bello de imperatorio solio illum dejicere.

Subjungit postremo Barclaius duo Patrum testimonia, unum S. Gregorii Nazianzeni, orat. 1. in Julianum, cujus verba sunt: « Exercitus est Dei clementia, et lacrymis Christianorum, quæ multæ jam, et a multis erant effusæ, cum solum hoc contra persecutorem haberet remedium. » Alterum, S. Augustini, tract. in Psal. CXXIV. qui sic loquitur: « Julianus extitit infidelis imperator, nonne extitit apostata, iniquus, idololatra? Milites Christiani servierunt infideli imperatori: ubi veniebant ad causam Christi, non agnoscebant, nisi illum, qui in celo erat; quando volebat ut idola colerent, ut thurificarent, præponebant illi Deum: quando autem di-

cebat, producere aciem, ite contra illam gentem, statim obtemperabant, distinguebant Dominum æternum a Domino temporali, et tamen subditi erant propter Dominum æternum etiam Domino temporali. »

Respondeo: S. Gregorius dicit nullum adversus Juliani persecutionem fuisse remedium præter lacrymas; quoniam non habebat Ecclesia vires, quibus illius tyrannidi resistere posset. Ideo enim lacrymis Dei benignitas imploranda erat; quoniam aliunde auxilium expectari non poterat. Neque negavisset S. Gregorius, potestatem politicam jure subjectam esse debere spirituali Pontificum potestati, cum hoc ipsum disertis verbis scriptum reliquerit, in Oratione ad populum pertimescentem, et Præsidem iratum: quare hoc loco de facto loquitur non de jure. Sanctus Augustinus recte dicit: Milites Christianos servivisse Juliano imperatori infideli, quoniam initio imperii sui tolerabat Christianos; nec solos milites Christianos esse patiebatur; sed etiam Episcopos Catholicos, quos Constantius Arianus relegaverat, ad sedes suas reverti permisit, ut refert Rufinus, lib. I. cap. 27; postea tamen, ut ex Tripartita citavimus, cogebat omnes, aut idolis sacrificare, aut militia excedere: quo tempore Jovianus, et Valentinianus cingulum militiæ abjicere, quam idolis sacrificare maluerunt; propter quod Deus, qui reddit centuplum in hac vita, utrique paulo post, pro cingulo militiæ regium diadema donavit. Porro Barclaius perperam interpretatur illa verba: « Ubi veniebant ad causam Christi »: dicit enim, causam Ecclesiæ esse causam Christi; et ideo si licitum esset Imperatorem Apostatam deponere, debuissent milites Christiani, jubente Ecclesia, in ipsum Julianum arma convertere. At S. Augustinus verba sua ipse interpretatur, cum ait: « Quando volebat Julianus, ut idola colerent, præponebant illi Deum ». Hanc igitur vocat causam Christi S. Augustinus: quamvis autem sit etiam Christi causa, Ecclesiæ causa, tamen non tenebantur milites Christiani in imperatorem suum, quamvis Apostatam, et persecutorem arma convertere, nisi antea hostis judicatus esset: Ecclesia vero tolerandum potius censuit, quam irritandum, cum satis virium ad eum deponendum non haberet, ut sanctus Thomas ad hoc ipsum argumentum respondet in 2. 2. qu. 12 artic. 2.

Ad CAPUT VIII.

Cur Ecclesia non deposuit Valentinianum juniorem Arianum.

In cap. 8. Barclaius probat, non defuisse vires Ecclesiæ, quibus Valentinianum Juniores hæreticum ab imperio deponeret: sed frustra laborat; non enim Franciscus Romulus, cujus disputationem Barclaius relegendam suscepit, de isto Valentiniano ullam mentionem fecit: sciebat enim facile fuisse S. Ambrosio illum dejicere, præsertim cum maximus princeps catholicus jam esset in armis, ut Valentinianum hæreticum coerceret, et tota civitas Mediolanensis, et ipsi etiam milites ab Ambrosio starent. Cor igitur, inquit, S. Ambrosius Valentinianum hæreticum toleravit? Causa est in promptu, quia Valentinianus puer erat, et non proprio judicio, sed matris auctoritate sequutus Ecclesiam persequi cepit. Sperabat vero S. Ambrosius facile posse adduci eundem Valentinianum, ut Parentis sui Valentiniani senioris, et fratris Gratiani, necnon collegæ Theodosii Catholicorum imperatorum fidem, et pietatem sequeretur. Quod etiam brevi contigit: respicit enim Valentinianus, et S. Ambrosium ita colere cepit, ut nullum haberet, cui magis fideret, neque quem magis observaret: denique parentis loco illum deinceps semper habuit, quæ omnia vera esse intelliget, qui orationem ejusdem S. Ambrosii in funere Valentinii imperatoris habitam legere voluerit. Ex quo etiam respondetur ad id quod Barclaius objicit de Theodosio imperatore, qui Valentinianum ad se confugientem complexus est, eumque fugato Maximo in imperium restituit.

« Res notatu digna, inquit Barclaius, hæreticus a Catholicis fugatur, ad Catholicum auxilii causa fugit: a quo et reprehensus est propter hæresim, et propter reverentiam Majestatis humaniter exceptus, atque in regnum restitutus: et quia Ecclesia rebellionem Religionis ergo, adversus legitimum principem non laudavit, Maximus neque reformator imperii dictus est, neque restaurator Ecclesiæ, sed rebellis, et tyrannus. »

Respondeo: Theodosius optimo jure Valentinianum adjuvandum suscepit adversus

Maximum, tum animadvertit, illum a matre seductum facile posse ad fidem Catholicam redacti, quod ut (diximus) continuo factum est; tum quia Theodosius a Gratiano Valentiniani fratre ad imperii societatem vocatus fuerat, proinde æquum erat, ut benefactoris sui fratrem, et imperii collegam in tanto periculo non desereret; tum denique quia maximus non præcipue propter religionem, sed propter dominantem cupiditatem imperium usurpaverat, et Gratianum legitimum principem interfecerat. Itaque Theodosius non adversus defensorem Catholicæ fidei, sed adversus parricidam imperatoris, et injustum imperii usurpatorem arma suscepit.

Bis explicatis Barclaius, quasi parta victoria exultans, ait: « Hæc cum ita sint, desiderant nunc velim adversarii commento suo nobis imponere, aut saltem dicant, unde id hauserint? »

Respondeo: Commentum dici non potest, quod omnes doctores, et ipsa concilia generalia tradiderunt. Unde autem id hauserimus, non semel ostendimus, et paulo post clarius ostendemus.

Subjicit Barclaius: « Constat omnes ea ætate sensisse, nullam vel Episcopo Romano, vel Ecclesiæ universæ temporalem potestatem ullo modo, ullave ex causa in eos competere, sed solius Dei judicio, quantum ad penas temporales relinquendos, » et paulo post: « Hujus, inquit, rei testem in primis Tertullianum produco, qui de imperatoribus loquens in Apologetico: Sentiant, inquit, Deum esse solum, in cujus solius potestate sunt, a quo solo sunt secundi, post quem primi, ante omnes deos, et super omnes homines, et in libro ad Scapulam: Colimus, inquit, imperatorem sic, quomodo, et nobis licet, et ipsi expedit, et hominem a Deo secundum, et quicquid est a Deo consecutum, solo Deo minorem: hoc et ipse volet; sic enim omnibus major est, dum solo vero Deo minor est. »

Respondeo: Falsum est, constare, omnes Doctores ea ætate sensisse, nullam vel Episcopo Romano, vel Ecclesiæ universæ temporalem potestatem ullo modo, ullave ex causa in principes Christianos competere. Auctores enim, quos Barclaius adducit, et paucissimi sunt, et non dicunt quod ipse affirmat. Tertullianus, qui primo loco citatur, de principibus ethnicis loquitur, qui toti orbi Romano imperabant, et nondum sceptrum sua Christo subjecerant. Itaque secundi a

Deo in rerum temporalium administratione de facto dici poterant: « At, inquit Barclaius, lex Christi jure suo neminem privat, proinde reges, et imperatores accedendo ad Ecclesiam, nihil juris sui temporalis amittunt. » Verum est, nihil amittunt, sed multa lucrantur potius, cum et reges temporales sint, quod antea non erant. Sed si ad regnum cælestis adipiscendum, oporteat eos Vicario Christi subesse, ut jam non liceat illis temporali potestate abuti ad suam, et aliorum perditionem, moleste ferre non debent.

Secundo loco Barclaius Ambrosium producit, qui in Apologia David sic loquitur: « Rex utique erat (David) nullis ipse legibus tenebatur, quia liberi sunt Reges, a vinculis delictorum: neque enim ullis ad penam vocantur legibus, tui imperii potestate. »

Respondeo: Liberi sunt reges a legibus politicis, tum suis, tum prædecessorum regum, quia par in parem non habet potestatem: non sunt tamen liberi a legibus Dei, et Ecclesiæ; et hoc videmus etiam commune fuisse cum regibus testamenti veteris, qualis erat David. Siquidem cum rex Ozias thus adolere vellet in templo Domini, quod erat officium summi sacerdotis, et repulsus a sacerdotibus non acquiesceret, continuo lepra percussus est, et ad judicium sacerdotum coactus est habitare seorsim, et a regni administratione cessare; ut dicitur in II lib. Paralip. cap. XXVI. Addit Josephus lib. IX. Antiquitatum cap. 41. ab eo tempore Oziam privatum vixisse, ac longo tempore consumptum. Simili fere modo, cum Principem Christianum lepra hæresis infectum cernit Summus Pontifex, segregat illum a cætu priorum per sententiam excommunicationis, ac ne cæteros inficiat, solvit ejus subditis juramento fidelitatis, atque si opus sit, jubet etiam sub eadem excommunicationis pœna, ne illum pro rege habeant, neve illi ut regi pareant.

Tertio Barclaius Gregorium Turonicum testem adducit, qui in lib. V. hist. Francorum cap. XVIII. his verbis alloquitur regem: « Si quis de nobis, o rex, justitiæ trames transcendere voluerit, a te corripit potest: si vero tu excesseris, quis te corripiet? loquimur enim tibi, sed si volueris, audis, si autem nolueris, quis te condemnabit, nisi is, qui se pronunciat esse justitiam? »

Respondeo: Loquitur Gregorius de potestate, quam habent reges de facto cogendi homines particulares, et quam non habent

homines particulares ad cogendos reges: accusaverat enim rex Childericus Prætextatum Rothomagensis tamquam reum majestatis, apud Parisiensem Synodum, in qua cum aliis multis Gregorius Turonicus sedebat: et quoniam Gregorius Prætextatum innocentem esse, et a subornatis falsis testibus gravari intelligebat, condemnationi ejus assentiri nullo modo volebat. Itaque sciens rex unum Gregorium sibi resistere, dixit illi: O Episcopo, justitiam cunctis largiri debes: et ecce ego justitiam a te non accipio; sed ut video consentis iniquitati, et impletur in te proverbium illud, quod corvus oculum corvi non eruet. Tum Gregorius demonstrare volens, fieri non posse, ut aliquis nolit regi justitiam facere, cum rex possit eum cogere, ut justitiam faciat; sed e contrario fieri posse, ut rex nolit justitiam facere, cum nemo possit eum cogere, ut justitiam faciat: respondit verba superius posita: « Si quis de nobis, o rex, justitiæ trames transcendere voluerit, a te corripit potest: si vero tu excesseris, quis te corripiet? » Atque hanc esse sententiam horum verborum, non solum perspicuum est ex verbis precedentibus; sed etiam ex eventu illius cause, nam, cum rex variis artibus, et dolis conatus esset extorquere a Synodo sententiam damnationis contra Prætextatum, et non obtinisset; vi adhibita, conjecit eum in carcerem, et cum is elabi voluisset, graviter cæsus in exilium missus est, ut eodem loco narrat Gregorius, et etiam Aimoinus, lib. III. hist. Francorum cap. XXVI. Neque hic finis furoris fuit Fredegundis reginæ, in cujus gratiam rex omnia illa moliebatur, nam cum postea per Guntrannum regem Prætextatus in suam sedem restitutus fuisset, dolo ejusdem reginæ per sicarium quemdam ad altare sacrum Prætextatus occisus fuit, teste eodem Gregorio lib. VIII. cap. 31; qui Prætextatus inter sanctos martyres haberi cepit. Hæc igitur est illa potestas, quam reges in Episcopos habent, ut videlicet vi adhibita contra justitiam in illos, si velint, animadvertant; et quam non habent Episcopi in reges, ut eos quamvis jure damnatos obtemperare cogant, nisi ab alia temporali potestate majori juventur.

Quarto loco addocit Barclaius testimonium sancti Gregorii Papæ, qui se famulum imperatoris appellavit, et imperatori cœlitus datam potestatem super omnes homines fasus est. De quo testimonio satis multa dicta

sunt capite tertio, neque opus est illa repetere.

Ultimo loco adducit Othonem Frisingensem in epistola ad Fridericum Anobardum, cujus hæc sunt verba: « Soli reges, utpote constituti supra leges, divino examini reservati, sæculi legibus non cohibentur: unde est illud tam regis, quam Propheta, *Tibi soli peccavi*: et mox: Cum enim juxta Apostolum homini mortali horrendum sit incidere in manus Dei viventis; regibus tamen, qui nullum præter ipsum supra se habent, quem metuunt, eo erit horribilior, quo ipsi possunt ceteris peccare liberius.

Respondeo: Otho Frisingensis aperte loquitur de legibus sæculi, quibus sine dubio reges subjecti non sunt, subjectione coactiva: nam non solum in verbis citatis habetur, sæculi legibus non cohibentur; sed etiam paulo ante sic loquitur Otho: « Præterea cum nulla inveniat persona mundialis, quæ mundi legibus non subjaceat, subiacendo coerceatur, soli reges, utpote constituti supra leges etc. » At, addit Barclaius, « Reges ex Othonis sententia nullum habent supra se, quem timeant, nisi Deum; ergo non solum a legibus sæculi; sed etiam a legibus Ecclesiæ, saltem quoad temporalem pœnam liberi sunt, aliqui habent supra se Summum Pontificem, quem timeant, et non solum Deum. Præterea ex ejusdem Othonis sententia, reges divino solius Dei examini reservantur: non igitur judicio subijciuntur Papæ, saltem in temporalibus. »

Respondeo: Otho Episcopus Catholicus, et pius, non voluit dicere, reges non teneri legibus Pontificiis, vel non habere super se Christi Vicarium, quem timeant, vel non subjacere summi Pontificis examini saltem in rebus spiritualibus, et quoad penas spirituales; si enim id vellet, hæreticus esset. Ergo cum ait, reges solius Dei examini reservari, et non habere super se, quem timeant, nisi Deum, et solutos esse legibus, utpote supra leges constitutos; necesse est restrictionem addere, vel ex parte legum, vel ex parte pœnæ. Barclaius libenter admittit restrictionem ex parte pœnæ; sed nos dicimus restrictionem subintelligendam esse solum ex parte legum. Id probamus, quia in verbis Othonis invenitur restrictio ex parte legum, cum dicat, eos non subjacere mundi legibus, et rursum, sæculi legibus non cohiberi: restrictio ex parte pœnæ, temporalis videlicet, in verbis ejus, nusquam legitur.

Præterea non ignorabat Otho Childericum Regem a Summo Pontifice fuisse depositum, et postea Henricum imperatorem a Gregorio Papa VII. exauctoratum, nam utriusque rei meminit in Historia sua, lib. v. cap. 23. lib. vi. cap. 34. 35. 36. neque reprehendit factum: immo videtur probare cum his verbis laudet Gregorium VII. lib. vi. cap. 34. « Forma, inquit, gregis factus, quod verbo docuit, exemplo demonstravit, ac forlis per omnia athleta murum se pro domo Domini ponere non timuit, » et cap. 36. « Ecclesia, inquit, tanto Pastore, qui inter omnes Sacerdotes, et Romanos Pontifices præcipui zeli, et auctoritatis erat, orbata dolorem non modicum habuit. » Igitur sensus verborum Othonis hic erit, reges legibus sæculi non teneri, et quantum ad eas leges solius Dei examini reservari, et quantum ad easdem leges neminem sæpe se habere, quem metuant, nisi Deum.

Propter hæc testimonia triumphat Barclaius dicens: « Si contraria opinionis assertores tot antiquorum Patrum testimonia, immo si vel unum proferre possint, quo disertum scriptum sit, Ecclesiam, vel ejus caput summum Pontificem habere temporalem illam potestatem in reges, et principes sæculares, et posse eos temporalibus penis quoquo modo, directe scilicet, vel indirecte coercere, aut regno, regni parte mulciare, non equidem recusabo, quo minus lis tota secundum ipsos sine provocacione judicetur. »

Respondeo: Auctores a Barclaiio producti, non disertè scripserunt, reges, et principes Christianos non posse ab Ecclesia, vel ejus capite Summo Pontifice penis temporalibus directe, vel indirecte coerceri, aut regno, regni parte mulctari: et si hoc disertè scripserunt possemus nos Tertulliano ab ipso allato S. Cyprianum opponere, qui lib. i. epistol. 3. jubet cum hæreticis nulla commercia copulari: quod antea S. Irenæus Tertulliano antiquior docuerat, lib. iii. cap. 3. adversus hæreses dicens: « Tantum Apostoli, et horum discipuli timorem habuerunt, ut neque verbo tenus communicarent alicui eorum, qui adulteraverant veritatem; quemadmodum, et Paulus ait, Hæreticum hominem post unam correptionem devita. » In quem sententiam omnium Patrum testimonia possent adduci. Ex quibus aperte colligitur, hæreticum regem, si id fieri possit, non esse ab Ecclesia tolerandum, sed excommunicandum, et fidelem populum ab

ejus obedientia removendum, ne cogatur ei servire, quem vitare jubetur, neque cum eo commercia copulare, cum quo ne colloquium quidem miscere deberet. S. Ambrosio, S. Gregorium Nazianzenum opponeremus ejus æqualem, qui in Oratione ad populum timore percussum, et Præsidentem irascentem, comparavit spiritualem potestatem animæ, temporalem carni, ac docuit, ita subjectam esse debere potestatem temporalem spirituali, ut caro subjecta est animæ. Atque hoc ipsum est fundamentum sententiæ nostræ. S. Gregorio Turonico opponeremus, S. Gregorium Romanum ætatis ejusdem, qui, ut supra diximus, in duobus privilegiis illa verba apposuit: Si quis autem regum, antistitum, aut judicum, aut quarumcumque sæcularium personarum hujus Apostolicæ auctoritatis, et nostræ præceptionis decreta violaverit, honore suo privetur. Denique Othoni Frisingensi opponeremus Gregorium VII. centum fere annis antiquiorem, qui disertè scribit, posse regem sæculi a Sede Apostolica certis de causis regno privari; vide Epistolam ejus ad Episcopum Metensem. Opponeremus etiam S. Bernardum, et Hugonem de S. Victore, qui Othonis tempore flourerunt, quorum testimonia in præfatione produximus; præterea S. Thomam, et S. Bonaventuram, qui Othone Frisingensi, non multum ætate inferiores, sed doctrina, et sanctitate longe superiores, disertissime docent, quod Barclaius requirit: vide testimonia ipsorum supra allata. Præterea, quinque testimoniis veterum scriptorum opponeremus plura septuaginta testimonia scriptorum variarum ætatum.

Denique quinque hominibus a Barclaiio in testes adductis opponeremus decem concilia, quorum duo generalia fuisse non dubium est. Neque ideo conciliis, præsertim generalibus, minus credendum est, quia posteriora fuerunt: nam eadem est Ecclesia, et conciliorum eadem est auctoritas, sive priora sunt, sive posteriora: et quemadmodum in concilio Nicæno post annos trecentos ab adventu Domini licitum fuit Ecclesiæ scripturas de filii Dei consubstantialitate declarare, ac illam præcipue: Ego et Pater unum sumus; sic etiam licitum fuit post annos septingentos eidem Ecclesiæ scripturas de potestate Summi Pontificis explicare, qualis illa est: Quicquid ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis, et quicquid solveris super terram, erit solutum et in cælis. Qua-

re si Barclaius pollicitationi suæ stare vellet, lis tota sine provocacione finita esset.

CAPUT IX.

An potuerint posteriores Principes sine detrimento populi per Ecclesiæ auctoritatem Principatu privari: et simul, justane, an injusta fuerit Gregorii VII. sententia in Henricum imperatorem.

In cap. 9. Barclaius aggreditur demonstrare falsam esse illam alteram partem sententiæ Francisci Romuli, quod videlicet Ecclesia sine detrimento populi potuerit regno vel parte regni privare Childericum, Leonem, et Henricum: probat autem id esse falsum, quia Henricum IV. Imperatorem Gregorius VII. Papa non sine magno populi detrimento deposuit, cum, Othone Frisingensi auctore, inde nata sint bella, schismata, et alia id genus multa. Sed Franciscus Romulus non de uno Henrico loquutus est, sed de Leone quoque et Childerico. Constat autem Leonem Isauricum imperatorem parte imperii mulctatum sine ullo populi detrimento: quod idem manifestissime constat de Childerici regis depositione, et Pipini exaltatione, ad quæ duo exempla Barclaius nihil habuit quod responderet: ideo silentio illa involvens, in solo Henrico demoratus est. Quid si addamus etiam translationem imperii a Græcis ad Francos sine populi detrimento a Leone III. Pontifice factam completus erit numerus ternarius exemplorum quæ Franciscus Romulus adferre voluit. Quia tamen Barclaius placuit de solius Henrici depositione Franciscum Romulum reprehendere, quasi vel historia ignoraverit, vel alia de causa mentiri voluerit. Respondeo, detrimenta aliqua populum Christianum accepisse ex Henrici excommunicatione et depositione, sed emolumenta majora detrimentis fuisse, ut non immerito dici possit, sine detrimento populi rem illam esse peractam; neque enim detrimentum pati dici potest, qui jacturam facit frumenti, qui seminando spargit in sulcos, si tempore messis multiplicatum cum exultatione reportet. Vidit Gregorius pontifex sanctus, et sapiens plenus esse provincias concubinariis, et simoniacis; animadvertit imperatores contra Canones sacros, ac præcipue Octavæ Synodi generalis, investituras

Episcopatum, et Monasteriorum sibi vendicasse. Adjecit animum ad Ecclesiam repurgandam, et liberandam, et quamvis per multas molestias, et pericula, partim per se, partim per successores, quod voluit ad felicem exitum perduxit, nam et Sacerdotibus abstulit concubinas, et beneficia ecclesiastica, ut gratis darentur et acciperentur, effecit, et, quod erat omnium difficillimum, investituras Ecclesiarum Henrico V. Henrici VI. filio, Calixto II. Pontifici libere renunciante, recuperavit. Id quod sine manifestis signis, et prodigiis cælestibus factum non fuisse, testatur Abbas Urspergensis in Chronico.

Sed libet jam per partes discutere, quæ Barclaius adversus Gregorium VII. ex Othone Frisingensi, aliusque auctoribus annotavit. Primum igitur adfert illa verba Othonis Frisingensis lib. vi. cap. 33. « Lego et relego Romanorum regum et imperatorum gesta, et nusquam invenio quemquam eorum ante hunc (Henricum VI.) a Romano Pontifice excommunicatum, vel regno privatum; nisi forte quis pro anathemate habendum dicit, quod Philippus ad breve tempus a Romano Episcopo interpenitentibus collocatus, et Theodosius a B. Ambrosio propter cruentam cædem a liminibus Ecclesiæ sequestratus sit. »

Respondeo: Fuit quidem Otho Frisingensis doctrina, moribus, et nobilitate insignis: sed tamen legendo, et relegendo non invenit omnia, nam Archadium Imperatorem ab Innocentio I. Pontifice propter ejectionem S. Joannis Chrysostomi, excommunicatum fuisse testatur Nicephorus lib. xiii. cap. 34. qui et sententiam ipsam excommunicationis ad verbum recitat: ejusdem excommunicationis meminit Gregorius VII. in epist. ad Episcopum Metensem. Leonem quoque Isauricum imperatorem a Gregorio II. et rursus a Gregorio III. excommunicatum propter hæresim Iconomachorum, et vectigalibus Italia privatum testatur historicus græci, et latini, ut supra demonstravimus.

Deinde Barclaius ex eodem Othone commemorat mala, quæ ob excommunicationem Henrici IV. imperatoris Ecclesiæ acciderunt, bella videlicet, schismata, exilium Papæ, cædem Rudolphi imperatoris a Gregorio electi, et alia id genus: et iis connumeratis exclamat: « Hocine est Principem sine detrimento populi coercere? »

Respondeo: Quando Evangelium Christi prædicari cœpit ab Apostolis in Hierusalem, coorta est persecutio magna in Ecclesiam,

Stephanus lapidatus, Jacobus capite caesus, Petrus coniectus in carcerem, fideles dispersi per varias regiones: quando vero predicari cepit idem evangelium inter gentes, commotum est Imperium Romanum universum, persecutiones exorta gravissima, direpta bona, incensæ Ecclesie, strages Sanctorum toto orbe terrarum incredibiles factæ: quæro igitur an Evangelium cum detrimento, an cum salute populorum prædicatum sit? si carnis oculis res consideretur, videbitur Evangelium non salutem, sed perniciem populis attulisse: sed si mentis oculo fidei lumine repurgato res eadem spectetur, perspicue apparebit idololatriam fuisse de mundo pulsam, Ecclesiam propagatam, Martyres coronatos, denique bona omnia per Evangelium ad nos venisse. Tale aliquid (ut paulo ante diximus) accidit Ecclesie, cum Papa Gregorius Henricum imperatorem excommunicatione coercuit.

Pergit Barclaius, et factum Gregorii his verbis reprehendit: « Fieri potest, ut bono id animo fecerit Gregorius (Deus de intentione iudicet), at fieri non potest, ut recte, prudenter, et ex officio fecerit; et quin largiter erraverit more, et consilio humano, cum id sibi tribueret, quod sum sane non erat, deponens scilicet, et abdicandi imperatoris munus, inque ejus locum alterius substituendi potestatem; » et infra: « Culpa igitur Gregorii Papæ permagna mihi in hoc negotio videtur. »

Respondeo: Satis audacter Barclaius in Christum Domini, et suum, atque omnium Christianorum Judicem sententiam tulit: nec saltem dubitando vel suspicando, vel opinando locutus est; sed præcise, et absolute quasi de re explorata, et certa pronuntiavit, fieri non posse, ut Gregorius in hac re juste, prudenterque se gesserit. At ego sententiam Barclaii falsam, et temerariam, ne dicam sacrilegam, et blasphemam his argumentis fuisse demonstro.

Primum, constat sententiam Gregorii ab omnibus Episcopis, qui in concilio Romano cum illo sederunt, fuisse probatam. At quis credat, Pontificem cum universo concilio tam injustam, et imprudentem sententiam tulisse, ut Barclaius dicit?

Deinde, iudicium Gregorii VII. confirmant omnes ejus successores, Victor III, Urbanus II, Paschalis II, Gelasius II, et Callixtus II, cujus tempore pax facta est inter sacerdotium et regnum: et tamen omnes isti

viderunt bella et schismata exorta occasione sententiæ Papæ Gregorii: quod argumentum certissimum est, justam, et prudentem fuisse sententiam, quam Gregorius tulit, cum tot prudentissimi, justissimique Pontifices conciliis episcoporum cooperantibus, et spreta persecutione schismaticorum, defendendam, confirmandamque susceperint.

De Victore tertio, qui proxime post Gregorium sedit, testis est Leo Ostensis in Chronico Cassinensi lib. III. cap. 71. ab eo celebratum fuisse Concilium Beneventanum, atque in eo confirmatam sententiam Gregorii VII. de investituris cum illa clausula: « Si quis imperatorum, regum, ducum, principum, comitum, vel cujusvis potestatis secularis Episcopatum, vel quamvis aliam Ecclesiasticam dignitatem dare presumpserit, sententiæ vinculo se adstrictum noverit. »

De Urbano secundo, Victoris tertii proximo successore, Bertoldus Constantiensis ejus temporis historicus scribit, in Synodo Beneventana anno Domini 1091, confirmatam ab Urbano sententiam excommunicationis in Guibertum Antipapam, et omnes ejus complices, quorum præcipuus erat Henricus imperator. Ite anno 1095, eandem sententiam confirmatam ab eodem Urbano in synodo Placentina, coram innumerabili multitudine, et anno eodem rursus confirmatam in concilio generali Claramontano.

De Paschali secundo, Urbani secundi proximo successore, testatur abbas Urspergensis anno 1102. In concilio Romano generali a Paschali confirmatam fuisse sententiam Gregorii VII. et excommunicatum Henricum, et omnes illi adhaerentes. Addit quoque idem Abbas, se præsentem Romæ fuisse, et audivisse feria quinta in Cena Domini ab ore ipsius Pontificis, cum Henricus excommunicatus denunciaretur.

De Gelasio secundo, Paschalis secundi proximo successore, testatur idem abbas Urspergensis anno 1118. ab eo per Cononem Episcopum Card. Prænestinum, Legatum suum in concilio Coloniensi, et altero Prieslatensi, confirmatum decretum Paschalis de excommunicatione imperatoris Henrici.

De Callixto secundo, Gelasii proximo successore, testatur abbas Urspergensis, in Chronico, nec non Sugerius abbas in vita Ludovici regis Francorum, necnon Rogerius in annalibus Anglicanis, a Callixto in concilio Remensi Patrum quadringentorum iterum confirmata decreta synodalia prædecessorum

Gregorii videlicet, Victoris, Urbani, Paschalis et Gelasii.

Tertio, iudicium Gregorii septimi approbatum fuit ab omnibus bonis, qui tunc vivebant, quique longe melius scire poterant justitiam, vel injustitiam illius causæ, quam Barclaius, qui plus quingentis annis posterior est. Marianus Scotus; qui tempore Gregorii vixit, in Chronico anni 1075: « Gregorius, » inquit, « querimoniis et clamoribus Catholicorum justis, adversus Henricum, et scelerum ejus immanitatem auditis, zelo Dei accensus jam dictum regem excommunicatum pronuntiavit, maxime propter simoniam: quod factum Catholicis viris beneplacuit; simoniacis vero, et fautoribus regis nimirum displicuit. » Hæc illa, qui non de uno, aut altero loquitur, sed in commune de multitudine Catholicorum factum Pontificis approbante.

Lambertus Schaphnaburgensis, qui eodem tempore vixit, in historia rerum Germanicarum: « Hildebrandi, » inquit, « constantia, et invictus adversus avaritiam animus omnia excluderat argumenta humane fallaciæ; » et infra: « Signa, et prodigia, quæ per orationes Gregorii Papæ frequentius fiebant, et zelus ejus ferventissimus pro Deo, et Ecclesiasticis legibus, eum contra venenatas detractorum linguas communiebant. » Hæc ille, qui non solum detractores sui temporis, sed etiam Barclaium detractorem confundit: neque enim Gregorius tam carus Deo fuisset, neque per eum tot miracula Deus patrasset, si sententiam tulisset tam injustam, et tam imprudentem, et tot malorum causa exitisset, ut Barclaius dicit. Idem Lambertus referi ibidem horribilem mortem Gulielmi Episcopi Trajectensis, qui Gregorio detrahebatur, ut Barclaius postea detraxit: « Repente, » inquit, « gravissima aegritudine correptus, miserabili ejulatu coram omnibus vociferabatur, justo Dei iudicio se et præsentem vitam amisisset, et æternam: quod regi ad omnia quæ perperam intendisset, operam suam summo annisu prebuisset, atque in spem gratiæ ejus Romano Pontifici sanctissimo, et Apostolicarum virtutum viro graves contumelias sciens, et prudens innocenti irrogasset. » S. Anselmus Cantuariensis, qui eodem tempore vixit, initio libri de fermento et azymo ad Waleramum: « Scienti, » inquit, « breviter loquor. Si certus essem prudentiam vestram non favere successori Julii Caesaris, et Neronis, et Juliani, contra

successorem, et Vicarium Petri Apostoli, libentissime vos ut amicissimum, et reverendum Episcopum salutarem. » Hæc ille, qui Henricum imperatorem comparat cum Julio Caesare oppressore reip., cum Nerone persecutore Ecclesie, et cum Juliano Apostata, et persecutore, et Waleramum Episcopum, quem favere existimabat Henrico contra Gregorium, ne salutare quidem audebat: quod certe non faceret, si Gregorii sententiam adversus Imperatorem injustam esse crederet. Idem Anselmus, in epist. 8. ad Gulielmum, sententiam Gregorii defendit, et aperte justam esse pronuntiat. Sanctus Anselmus episcopus Lucensis ejusdem temporis auctor vir Sanctissimus, et miraculis clarus scripsit Epistolam ad Guibertum Antipapam, quem Henricus imperator Gregorio Papæ opposuerat; in qua Epistola Gregorium mirifice laudat. Scripsit quoque Apologeticum pro Gregorio adversus eundem Guibertum, ubi inter cætera refellit argumentum, quo utitur hoc tempore Barclaius, et quo tunc utebantur Antipapa, et ejus complices; quod videlicet fuerit Gregorius causa turbaram, et sanguinis effusi, præsertim in Saxonia, quem sanguinem clamare dicebat adversus Gregorium, et ejus sectatores, quorum unum erat hic sanctus Anselmus: sic autem loquitur, lib. I. Apologeticus: « Non adversus nos clamat sanguis Saxonum, sed contra vos cum universo mundo, qui sceleris vestri tabe inhorruit, clamat, cœlum, clamat terra, clamat omnis Ecclesia justorum, et quæ adhuc peregrinatur, et quæ jam cum Christo regnat; clamat Christus, clamat Pater pro sponsa filii sui, clamat Spiritus sanctus, qui quotidie postulat pro ea gemitibus inenarrabilibus, etc. » Ubi rectissime dicit, turbas illas, et bella non esse tribuenda Gregorio, qui pro officio suo pastoralis arcere conatus est lupos a grege; sed inobedientiam, et obstinationem eorum, qui in Pastorem, et gregem ipsum tanto ferocius sævierunt, quanto humilium Deo ejusque Vicario obedire salubriter admonentibus, et consulentibus debuerunt.

Nam quam horrenda, et non toleranda fuerint Henrici scelera ex sequenti testimonio intelligitur, sanctus Gebhardus archiepiscopus Salsburgensis, qui obiit tribus annis post mortem Gregorii VII. id est, anno 1088, disputans cum Weclohe archiepiscopo Maguntino, aperte pronuntiavit, imperatorem non injusto iudicio tam regno, quam comi-

munione, Apostolica sententia, privatam : cujus sententia ita probata est a concilio quodam, ut contraria sententia Weclonius hæresis sit appellata; vide abbatem Urspergensem in Chronico anni 1085. Stephanus Halberstatisensis ejusdem temporis auctor in Epistola ad Waleramum, quam refert Dodechinus continuator Mariani Scoti ad annum Domini 1090 : « Dominus, » inquit, « Henricus, quem regem dicunt, episcopatus, et abbatias vendit : etenim Constantiensem, Bambergensem, Maguntinensem, et plures alios pro pecunia : Ratisponensem, Augustensem, Stratsburgensem, pro gladio; abbatiam Fuldensem pro adulterio; Monasteriensem Episcopatum (quod dicere, et audire nefas est) pro sodomitica immunditia vendidit; » et infra : « Pro quibus nefandis malis ab Apostolica Sede excommunicatus, nec regnum, nec potestatem aliquam super nos, quia Catholici sumus, poterit obtinere. » Leo Ostiensis Episcopus, ejusdem temporis auctor, in Chronico Cassinensi multa scribit de Gregorii VI. justitia, sapientia, zelo aliisque virtutibus. Sed lib. III. cap. 33. refert etiam coelestem visionem, qua *Deus ipse testatus* esse placere sibi facta Gregorii, quæ nunc Barclaius cum veteribus schismaticis vituperare ausus est. Vidit igitur, quidam candidissimum auctor super Gregorium sacrum missæ mysterium celebrantem : quod visum cum is, qui vidit patefacere cunctaretur, his verbis aperire divinitus jussus est : « Vade celeriter, et hoc ipsum auribus Papæ intimato, ut constanter vigore sancti Spiritus, quod cepit exequatur. » Bertholus ejusdem temporis auctor, presbyter Constantiensis in Chronico suo plurima scribit pro justitia cause Gregorii VII; sed inter cætera de Imbricone Episcopo Augustano hæc refert : « Imbrico Augustensis Episcopus, qui in præterito pascha Rudolpho regi fidelitatem juravit, nil e perjurio curans, Henrico advenienti adhesit, et apud illum quadam die missam faciens, hanc sibi conditionem miser imposuit, ut sacra oblationis perceptio in iudicium ei proveniret, si Dominus ejus Henricus regnum sibi injuste usurparet. Post hanc temerariam perceptionem, parvo quod supervixit tempore usque ad mortem nunquam se sanum de lecto levavit : nam circa kal. Julii absque Ecclesiastica communione defunctus est. » Isti sunt auctores septem, qui ipso tempore Gregorii vixerunt, quibus addam quatuor alios, qui non diu postea flo-

ruerunt. Gulielmus Episcopus Tyrensis in lib. I. de bello sacro cap. 43. de Henrico imperatoris perversis moribus loquens : « Quod, » inquit, « Dominus Papa contra omnem fieri honestatem consideras, et jura in eo facta conculari Ecclesiastica perpendens, semel, secundo, ac tertio eundem Imperatorem commonuit, ut a tam detestabili desisteret præsumptione : quem præceptis salutaribus commonuit, cum revocare non posset, vinculo anathematis innodavit. » Otho Frisingensis, ut supra notavimus, Gregorium VII. virum sanctissimum fuisse confessus est, lib. VI. cap. 34. et 36. et lib. VII. cap. 1. neque fieri potest ut vir tam sanctus injustam sententiam publice ferret, neque eam unquam retractaret, sicut revera non retractavit, ut perspicuum est ex verbis illis, quæ eodem Othone teste lib. VI. cap. 36. moriens Gregorius pronunciavit : « Dilexi justitiam et odi iniquitatem, propterea morior in exilio. » Dodechinus Mariani Scoti continuator in chronico anni 1106 : « Henricum, » inquit, « hominem perversum, et justo iudicio ab Ecclesia electum constare manifeste. Vendidit enim omnia spiritualia; » et ad annum 1090 et 1093. tam multa, et tam horribilia facta Henrici refert, ut mirum sit, si ulus audeat eum injuste damnatum affirmare, quod tamen Barclaius audacter affirmat. Abbas Urspergensis in Chronico anni 1106. narrat, obitum Henrici repentinum, et tam miserabilem ipsi, quam lætum omnibus aliis : « Miserabile, » inquit, « dictu est, tanti nominis, tantæ dignitatis, tantique animi virum, sub professione Christiana mundum tantopere locratum, nec ad instar cujuslibet pauperis desuncti, pium, vel compassivum luctum, a quavis inter tot Christianos persona promeruisse, sed potius universorum tam ibidem, quam ubi vere Christianorum corda simul et ora infinito nimis tripudio, sui oblitus, rumore replese. Non altius concinebat Israel Domino, Pharaone demerso, nec Augustiori ipsi Octaviano, sive ullo Augustorum applaudebatur Roma triumpho. Frenum enim quod erat in maxillis populorum, versum est illis in canticum, sicut vox sanctificate solemnitate. » Hæc ille, qui certe sufficere deberet, ut os Barclai iniqua loquentis opprimeret. Quo modo enim Henricus injusta Gregorii sententia oppressus est, et nullus in toto orbe Christiano inventus est, qui mortem ejus defferet, imo qui non vehementissime gauderet, ut olim Israel Pharaone demerso, vel

Romanus populus principe triumphante ? nullus in toto orbe repertus est, qui justitiam Henrici perpexerit ? nullus qui Gregorii injustitiam viderit ? Sed audiamus quid paulo infra idem scriptor dicat : « Hic, » inquit, « finis, hic interitus, hæc sors ultima Henrici sub vocabulo quarti Romanorum imperatoris a suis appellati; a Catholicis vero, id est, cunctis B. Petro, suisque successoribus fidem, et obedientiam lege Christiana conservantibus, archipirata simul, et hæresiarca, necnon et apostata, persecutorque plus animarum, quam corporum competenter dicebatur, utpote qui nec naturalibus, nec consuetudinariis contentus sceleribus, nova, et a sæculis inaudita, ideoque nonnulla incredibilia exogitasse, et exercuisse infamabatur. » Ac de his satis : nam si vellem auctores posteriores adducere pro justitia, et sanctitate Gregorii, nullus esset finis. Videat lector, quæ scripsimus lib. IV. de Pontifice cap. 13.

Pergit Barclaius, et probare nititur, non debuisse a Gregorio Henricum excommunicari, cum in societatem sceleris Henrici tantus hominum numerus coierit : addocit autem ad hoc probandum sententiam S. Augustini ex lib. III. cont. epist. Parmeniani cap. 2. quæ relata est in decretum Gratiani 23. qu. 4. canon. Non potest. Verba S. Augustini hæc sunt : « Non potest esse salubris a multis correptio, nisi cum ille corripitur, qui non habet sociam multitudinem : cum vero idem morbus plurimos occupaverit, nihil aliud bonis restat, quam dolor, et gemitus, ut per illud signum quod Ezechieli sancto revelatur illi evadere ab eorum vastatione mercantur. Ne cum voluerint colligere zizania, eradicant simul et triticum : nec per diligentiam segetem Domini purgant, sed per temeritatem, ipsi potius inter purgamenta numerantur. Ideoque idem Apostolus cum jam multos comperisset et immundos luxuria, et fornicationibus inquinatos, ad eosdem Corinthios in secunda epistola scribens, non itidem præcepit, ut cum talibus nec cibum sumerent : multi enim erant, nec dici de eis poterat, si quis frater nominatur fornicator, aut idolis serviens, aut avarus, aut aliquid tale, cum ejusmodi nec cibum quidem sumere : sed ait, ne iterum cum venero ad vos humiliet me Deus, et luceam multos ex iis, qui ante peccaverunt, et non egerunt penitentiam super immunditia, et

luxuria, et fornicatione, quam gesserunt : per luctum suum potius eos divino flagello coercendos minans, quam per illam correctionem, ut ceteri ab eorum conjunctione abstineant; » et paulo post : « Revera si contagio peccandi multitudinem invaserit, divinæ disciplinae severa misericordia necessaria est : nam consilia separationis (hoc est communicationis) et inania sunt, et perniciosa, atque sacrilega, quia et impia, et superba fiunt, et plus perturbant infirmos bonos, quam corrigant animos malos. »

« Hæc cum ita sint, » inquit Barclaius, « nemo, ut arbitror, ex collatione doctrine S. Augustini, quæ et Ecclesie est, cum gestis a Gregorio in Henricum, non perspicue cernat, Papam magnopere errasse, etc. »

Respondeo : Barclai temeritas undecumque se prodit, cum ob unum S. Augustini locum non bene intellectum, synodalem sententiam Pontificis Maximi, a multis aliis Pontificibus, et conciliis confirmatam ita damnare audeat, ut dicat, Papam magnopere errasse. Sed ostendamus non Papam in judicando, sed Barclaium in intelligendo vehementer errasse.

Primum, sanctus Augustinus loquitur de correptione, sive excommunicatione illius, qui multos habet socios in eodem crimine; ut perspicuum est ex illis verbis : « Cum vero idem morbus plurimos occupaverit, etc. », et ex illis : « Ideo Apostolus cum jam multos comperisset, et immundos luxuria, et fornicationibus inquinatos, etc. » At Gregorius unum Henricum excommunicavit propter crimina illi uni propria, quod videlicet venderet Episcopatus, et Abbatias, et admonitus respicere nollet non ergo facit ad rem locum ex Augustino, vel ex Gratiano citatus.

Deinde loquitur S. Augustinus adversus Parmenianum, aliosque Donatistas, qui separaverant se ab Ecclesia universa, et se solos esse dicebant Ecclesiam non habentem maculam, neque rugam. Ideoque docet S. Augustinus propter multitudinem peccatorum non esse faciendam separationem, cum semper futuri sint mali cum bonis usque ad mundi consummationem. Tunc enim (ut dicitur Matth. XIII.) *Exibunt Angeli, et separabunt malos de medio justorum* (1) : atque hæc est causa, cur S. Augustinus dixerit, consilia ejusmodi separationis non solum esse

(1) Matth. XIII. 49.

inania, et periculosa, sed etiam sacrilega, et superba; quoniam qui ita separantur, assumunt sibi officium Dei, qui solus potest separare omnes bonos ab omnibus malis, quod fiet in novissimo die: atque interim oportet pisces bonos esse in eodem rete cum piscibus malis, et triticum cum paleis in eadem area, et zizania cum frumento in eodem agro. Porro Gregorius nihil tale sibi desumpsit, sed solum Ecclesiastica censura coercere voluit hominem, qui publice multorum, et intolerabilium criminum reus erat.

Tertio, quod Dominus ait Matth. xiii. *Sinite utraque crescere usque ad messem* (1); non sic intelligitur, quasi prohibitum sit, purgare zizania, excommunicando incorrigibiles, necando maleficos, comburendo hæreticos, perseguendo latrones, aliasque Ecclesie, vel reipub. pestes: alioqui graviter peccasset David, qui in Psal. c. dicit: *Interficiam omnes peccatores terræ*: peccarent principes omnes, qui quotidie suspendunt fures, et latrones, ac viarum grassatores, et quo plures esse cognoverint, eo majori diligentia, gravioribusque suppliciis delere, atque extirpare conantur: peccasset Innocentius III Pontifex cum Lateranensi concilio excommunicans omnes hæreticos, quamvis plurimos esse non ignoraret: peccasset principes Catholici, qui hæreticos Albigenses, pene innumerabiles armis domuerunt, et usque ad internecionem deleverunt. Igitur cum Dominus ait: *Sinite utraque crescere usque ad messem*, potest fieri, ut Dominus noster non tam imperando quam predicando quod futurum erat, loquutus sit. Significavit enim semper fore malos cum bonis, neque ulla diligentia effecturus homines, ut omnes mali ab omnibus bonis separarentur, qualis est etiam illa loquutio, Isaie vi: *Audite audientes, et nolite intelligere; videte visionem, et nolite cognoscere*: *excæca cor populi hujus, et aures ejus aggravata*; quod explicat Dominus Matth. xiii. *Auditus auditus, et non intelligetis, et videntes videbitis, et non videbitis*: *incrassatum enim est cor populi hujus, etc.* Et Apostolus Act. xxviii. eians eundem locum Isaie: *Aure, inquit, auditus, et non intelligetis, et videntes videbitis, et non percipitis*: *incrassatum enim est cor populi hujus, etc.* Itaque verba Isaie: *Audite et nolite intelligere*, hoc significant, auditus, et

non intelligetis: et illud, *excæca cor populi hujus*, significat, excæcabitur cor populi hujus, sive, ut explicat S. Joan. cap. xii. *Excæcatur, est cor populi hujus* (2). Hoc modo S. Augustinus in Psalmorum explicatione omnes imprecationes malas, quæ exprimuntur per modum imperandi, ut: *Effunde iram tuam in gentes*, et alias similes, docet esse prædictiones, non imprecationes. Tales etiam locutiones inveniuntur in Evangeliiis, ut Joan. ii. *Solvite templum hoc, id est, solvetis, vel permittam ut solvatis*. Matth. xxiii. *Implete mensuram patrum vestrorum*, id est, implebitis, vel, sinam ut impleatis. Joan. xiii. *Quod facis, fac citius* (3), id est, quod mente agitas ut me tradas, citius implebis quam putas, idque me permittente. Sic igitur, *Sinite utraque crescere usque ad messem*, hoc videtur significare, Sinite, sive permittetis, vellitis nolitis, utraque crescere usque ad messem: nam omni vestra diligentia numquam perficietis ut mali permulti cum bonis permixti non sint usque ad diem judicii: tunc enim mittam Angelos meos, qui separabunt malos de medio justorum.

Quarto dico, approbare me sententiam eorum, qui dicunt prohiberi in hac parabola, separationem malorum, sive hæreticorum, sive aliorum iniquorum, non absolute; sed quando periculum est, ne cum zizaniis eradicetur triticum, id est, ne cum impiis involvantur pii; alioquin licitum esse, zizania evellere, quando non est periculum, ut eradicetur triticum, et contra periculum est, ne ex commixtione zizaniorum triticum corrumpatur. Sed hoc judicium non pertinet ad quoscumque; sed ad Patrem familias, sive ad illum, quem Christus constituit super familiam suam. Quare ad Barclaium non pertinebat judicare, an Gregorius VII. recte fecisset, cum excommunicando Henricum, partem zizaniorum evellendam curavit; sed ad Pontificem maximum pertineret, si Barclaius adhuc esset in vivis, ejus temeritatem castigare.

Adiit ultimo loco Barclaius argumenta ex historia Sieberti. ut probet, Gregorium Papam valde errasse in iis, quæ egit adversus Henricum imperatorem. Hildebrandus Papa (inquit Siebertus in Chronico anni 1085.) qui et Gregorius VII. apud Salernum exulans moritur; de hoc ita scriptum reperit: «Vo-

CAPUT X.

Discutitur sententia Othonis Frisingensis de iudicio Gregorii septimi Pontificis.

lumus vos scire, qui Ecclesiasticæ curæ solliciti estis, quod Dominus Apostolicus Hildebrandus, qui et Gregorius, nunc in extremis positus ad se vocavit unum de duodecim Cardinalibus, quem multum diligebat præ cæteris, et confessus est Deo, et S. Petro, et toti Ecclesie, se valde peccasse in Pastoralis cura, quæ ei ad regendum commissa erat, et suadente Diabolo contra humanum genus iram, et odium concitasse. Tunc demum misit prædictum confessorem ad imperatorem, et ad totam Ecclesiam, ut optaret illi indulgentiam, quia finem vitæ suæ aspiciebat, et tam cito induebat se angelicæ veste: et dimisit, ac dissolvit vincula omnium bannorum suorum imperatori, et omni populo Christiano, vivis, et defunctis, clericis, et laicis, et jussit suos abire de domo Deodorici, et amicos imperatoris ascendere.»

Respondeo: Siebertus, teste Trithemio in Catalogo Scriptorum, unus fuit ex sectatoribus Henrici imperatoris, propterea nullam fidem meretur, et sine dubio falsum est, quod hoc loco scribit, cum certum auctorem non habeat, aut indicare non audeat. Nos autem habemus auctorem certum fideque dignissimum qui scribit, Gregorium paulo ante mortem dixisse: «Dilexi justitiam, et odivi iniquitatem, propterea morior in exilio;» quæ sunt omnino contraria iis, quæ scribit Siebertus; nam in his juste se egisse, in illis graviter se peccasse dicit: Habentur autem verba supradicta apud Othonem Frisingensem lib. vi. c. 36. Bertoldus in Chronico ad annum 1085. et Leo Ostiensis in Chronico Cassinensi, lib. iii. c. 64. describunt mortem Gregorii, ac docent eum in eadem constantia permansisse usque ad ultimum spiritum; et miraculis magnis, vivum, et mortuum claruisse. Præterea confirmatio sententiæ Gregorii in Henricum, quam supra demonstravimus factam a quinque successoribus ejus Victore III., Urbano II., Paschali II., Gelasio II. et Callixto II., apertissime docet, fabulam esse, quam Siebertus scripsit de penitentia ejusdem Gregorii. Denique ipsa sibi narratio Sieberti contradicit, ac repugnat. Nam si Gregorius graviter peccasse se agnoscebat in pastoralis cura, et suadente Diabolo se fecisse, quæ fecerat: quomodo tam audacter ibidem affirmabat, se mox veste angelicæ induendum? certe ob peccatum tam grave non vestem Angelicam; sed gehennæ, aut purgatorii graves pœnas expectare debuisset.

In decimo capite actum agit Barclaius. Reddit enim ad probandum auctoritate Othonis Frisingensis, non licuisse Gregorio Pontifici imperatorem Henricum communionem, vel regno privare. Ac primum repetit, quæ supra citaverat ex Othone, lib. iv. cap. 35. «Lego, et relego Romanorum regum, et imperatorum gesta, et nusquam invenio quemquam eorum ante hunc a Romano Pontifice excommunicatum, vel regno privatum.» Deinde addit ex lib. i. de gestis Friderici imperatoris, cap. 4. «novum esse visum Othoni Frisingensi, quod Henricus imperator a Pontifice Romano, anathematis gladio percussus fuerit.» Sed ad hæc respondimus capite superiore: atque ista non esse nova luculenter ostendimus.

Adiit, ex eo posse intelligi sententiam Gregorii fuisse injustam, quod Otho Frisingensis eodem loco, id est, lib. vi. cap. 47. scribit ex decreto Gregorii «inter alia mala illud consentum esse, ut Papa super Papam, et rex super regem poneretur.» «Quibus verbis,» inquit Barclaius, «ostendit Otho, utrumque pari jure, seu potius pari injuria factum esse, ut sicut injuste Papa super Papam ad imperatore, ita etiam injuste rex super regem a Papa positus sit.»

Respondeo: scribit quidem Otho, occasione decreti Gregorii factum esse, ut Papa super Papam, et rex super regem poneretur; sed utrumque pari jure, vel injustitia pari, factum esse Otho non dicit, neque dicere potuit. Nam regem super regem posuit auctoritas legitima Capituli Ecclesiæ; Papam super Papam posuit inobedientia schismatici regis: quod enim jure possit imperator Papam deponere, et alium superponere, nescio an si vel unum Barclaius inveniret virum Catholicum, qui dixerit, aut scripserit: quod autem possit Papa imperatorem excommunicare, et deponere justis de causis, scripserunt auctores Catholici plurimi, et id ipsum censuerunt concilia multa generalia, quorum testimonia retulimus in prolegomenis hujus libri, et nonnulla attingimus capite superiore. Itaque Otho enumerat mala, quæ nata sunt

(1) Matth. XXIII, 30. — (2) Isaie VI, 9; Matth. XIII, 45; Joan. XII, 40. — (3) Joan. II, 19; Matth. XXIII, 32; Joan. XIII, 27.